

Inka Hopsu vihr ym.

Kirjallinen kysymys saamen kielten etäopetuksen jatkumisesta ja vakiintumisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Saamelaiset ovat EU:n ainoa alkuperäiskansa, ja kaikki kolme Suomessa puhuttua saamen kieltä — pohjoissaame, inarinsaame ja koltansaame — ovat uhanalaisia. Kielen siirtymistä sukupolvelta toiselle haastavat muun muassa valtaväestöön assimiloituminen esimerkiksi koulujärjestelmän kautta. Kieliä uhkaa jopa katoaminen saamen kieliä puhuvan väestön ikääntymisen tai suomenkielisille alueille muuttamisen vuoksi — viimeisimpien selvitysten mukaan jopa yli 70 % saamelaislapsista asuu saamelaisalueen ulkopuolella. Saamelaisalueen ulkopuolella mahdollisuudet saamen kielten käyttöön ovat vähäisempiä.

Opetuksen antamista kuitenkin haastavat kielten opettajien vähäinen saatavuus ja oppimateriaalin vähyys sekä resurssien puute ja epävarma rahoitus.

Perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Lukiolain 15 §:n 1 momentin mukaan äidinkielenä opetetaan oppilaitoksen opetuskielen mukaisesti suomea tai ruotsia tai opiskelijan äidinkielen mukaisesti saamen kieltä. Saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella opetusta annetaan perusopetusta täydentävänä opetuksena kahden viikkotunnin verran.

Vuodesta 2018 saamen kieliä on voinut opiskella esiopetuksesta toisen asteen opetukseen riippumatta oppijan sijainnista etäopetuksen avulla. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama sekä Utsjoen kunnan johtama ja Saamelaiskäräjien koordinoima saamen kielten etäopetushanke on mahdollistanut kielten opiskelun eri puolilla Suomea. Hanke on saanut jatkorahoituksen lukuvuodelle 2023—2024, ja OKM on sitoutunut kolmen vuoden hankeaikaan eli vuoteen 2026 asti.

Etäopetus on monipuolistanut saamen kielen oppimismahdollisuuksia tärkeän kielipesätoiminnan lisäksi. Kielipesät muodostavat todella arvokkaan ympäristön, jossa saamen kieliä pääsee käyttämään ja harjoittamaan. Kielipesiä ei kuitenkaan ole voitu käynnistää kovin monelle alueelle Suomessa, ja siksi etäopetuksen vakiintuminen on erittäin tärkeää saamen kielten osaamisen säilymiseksi ja vahvistumiseksi.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Kirjallinen kysymys KK 7/2024 vp

Kuinka hallitus aikoo varmistaa saamen kielen opiskelun mahdollisuuden eri puolilla Suomea jatkossakin ja turvata etäopetuksen laadukkaan jatkumisen ja vakiintumisen?

Helsingissä 7.2.2024

Inka Hopsu vihr

Tiina Elo vihr

Oras Tynkkynen vihr